DOI: 10.31648/sp.12868

**Mirosław Karpiuk**
Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie
ORCID: 0000-0001-7012-8999
miroslaw.karpiuk@uwm.edu.pl

# Służba w jednostkach zmilitaryzowanych a obowiązek obrony państwa

## Wstęp

Jednym z obowiązków określonych w rozdziale II Konstytucji RP[1], zatytułowanym *Wolności, prawa i obowiązki człowieka i obywatela*, jest obrona Rzeczypospolitej Polskiej. Według art. 85 ust. 1 Konstytucji RP obowiązek ten ciąży na obywatelach polskich[2]. Ustrojodawca odnosi się jednak do obowiązków jednostki oraz do obowiązków obywatelskich jedynie w ograniczonym zakresie. Można dokonać podziału obowiązków na takie, których adresatem jest każdy (obowiązki jednostki), a także na takie, które wiążą się z posiadaniem statusu obywatela (obowiązki obywatelskie)[3]. Obowiązek obrony państwa należy do tej drugiej kategorii.

Za podstawowe uznaje się te prawa i obowiązki, które są doniosłe, a zarazem realne, możliwość ich realizacji istnieje na co dzień, które dotyczą najistotniejszych interesów obywateli i państwa. Za kryteria wyróżniające podstawowe obowiązki obywateli przyjmuje się m.in. to, że: 1) wynikają one z samej istoty państwa; 2) wiążą się z fundamentalnymi zasadami, funkcjami oraz celami państwa; 3) rozstrzygają o pozycji jednostki w państwie; 4) są niezbędne dla realizacji i zagwarantowania innych, już niepodstawowych obowiązków obywateli[4].

---

[1] Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. z 1997 r., Nr 78, poz. 483 ze zm.).

[2] W zakresie obowiązku obrony zob. także W. Kaak, J. Olszewska, *Status obywatela RP na łamach Ustawy o obronie ojczyzny. Pojęcie „obowiązku obronnego" w ujęciu wykładni celowościowej*, „Studia Administracji i Bezpieczeństwa" 2022, nr 13, s. 39.

[3] P. Ruczkowski, *Świadczenia obywatela na rzecz obrony w świetle standardów demokratycznego państwa prawa*, „Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska Lublin – Polonia. Sectio G" 2022, nr 2, s. 78.

[4] H. Zięba-Załucka, *Obowiązki obywatelskie w Rzeczypospolitej Polskiej*, „Themis Polska Nova" 2011, nr 1, s. 195–196.

Do takich podstawowych obowiązków obywatelskich należy obowiązek obrony ojczyzny (państwa). Obowiązek ten ma charakter powszechny, choć może być wykonywany w różnych formach[5]. Może to być również służba w jednostkach zmilitaryzowanych.

Podstawowe obowiązki obywatelskie to te, które zawierają skierowane do obywateli nakazy postępowania określone w sposób generalny, charakteryzujące się następującymi cechami: 1) ich celem ich jest zabezpieczenie, ochrona, jak również rozwój najważniejszych dóbr społecznych i w tym znaczeniu służą realizacji zarówno interesu jednostkowego, jak i powszechnego; 2) łączą w sobie właściwości prawnego oddziaływania z właściwościami moralno-ideologicznego imperatywu, w związku z czym normy te są zgodne z dominującym w społeczeństwie systemem ocen moralnych, a w każdym razie nie mogą pozostawać z nim w sprzeczności; 3) wynikają z norm konstytucyjnych[6].

Należy zwrócić uwagę na zakaz ustanawiania takich regulacji ustawowych lub dokonywania takiej wykładni przepisów prawa powszechnie obowiązującego, które dopuszczałyby negatywne skutki dla obywatela z powodu wykonywania publicznego obowiązku obrony ojczyzny[7]. Obowiązek ten ma charakter podstawowy, w związku z czym jego realizacja nie może napotykać przeszkód prawnych i nikt z tego powodu nie może być w jakikolwiek sposób dyskryminowany. Obrona państwa stanowi główny cel jego polityki, jak też podstawowy obowiązek obywatelski. Determinuje jego istnienie, jak i istnienie społeczeństwa jako zorganizowanej zbiorowości zamieszkującej to państwo.

Obowiązek obrony ojczyzny jest szczególnie istotny, ponieważ jego realizacja przyczynia się do podniesienia poziomu bezpieczeństwa państwa, w którym żyjemy jako jego obywatele[8]. Ustrojodawca w art. 85 Konstytucji RP odnosi się do obowiązku obrony ojczyzny, w którym mieści się również obowiązek obrony państwa jako organizacji politycznej.

Podstawową metodą badawczą wykorzystaną w artykule jest metoda dogmatyczno-prawna, pozwalająca na analizę przepisów regulujących zarówno obowiązek obrony Rzeczypospolitej Polskiej, jak i służbę w jednostkach zmilitaryzowanych, która jest przejawem realizacji tego obowiązku. Kolejną zastosowaną metodą badawczą jest metoda teoretyczno-prawna. Za jej pośrednictwem dokonano przeglądu i analizy literatury odnoszącej się do przedmiotowego zagadnienia. Problemy badawcze z kolei wyrażają następujące pytania: 1) Kto podlega obowiązkowi obrony państwa?; 2) W jakich formach

[5] Wyrok TK z 11 lutego 2003 r., sygn. akt P 12/02, OTK-A 2003, Nr 2, poz. 10; wyrok WSA z 21 października 2005 r., sygn. akt II SA/Wa 1216/05, Lex nr 188763.

[6] H. Zięba-Załucka, op. cit., s. 196–197.

[7] Postanowienie SN z 23 października 2019 r., sygn. akt II UK 49/19, Lex nr 3561232.

[8] B. Sowa, *Obywatel w systemie bezpieczeństwa narodowego a obrona powszechna*, „Nowoczesne Systemy Zarządzania" 2024, nr 4, s. 111.

jest realizowany obowiązek obrony państwa?; 3) Kiedy może być realizowany obowiązek obrony państwa w ramach służby w jednostkach zmilitaryzowanych?; 4) Jakie zasady obowiązują w służbie w jednostkach zmilitaryzowanych?

## Formy realizacji obowiązku obrony państwa

Obowiązkowi obrony podlegają obywatele polscy zdolni ze względu na wiek i stan zdrowia do jego wykonywania. Obywatel polski, jeżeli jest jednocześnie obywatelem innego państwa nie podlega obowiązkowi obrony, o ile stale zamieszkuje poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej[9]. Ustawodawca (podobnie jak Konstytucja RP) wyraźnie wskazuje na to, że obowiązek ten ciąży na obywatelach polskich, ale też nie zawsze. Jeżeli dana osoba oprócz obywatelstwa polskiego posiada również inne obywatelstwo, to podlega temu obowiązkowi, jeżeli mieszka na stałe w Polsce. Nie wszyscy obywatele polscy będą zatem podlegali obowiązkowi obrony Rzeczypospolitej Polskiej.

Obowiązek obrony nie jest ograniczony tylko do służby wojskowej czy do świadczeń rzeczowych lub osobistych związanych z odparciem zewnętrznej napaści. Obejmuje on też udział obywateli w tworzeniu systemu zapewniającego bezpieczne funkcjonowanie państwa w czasie pokoju oraz umożliwiającego odparcie ataków zbrojnych. Obowiązek ten polega zatem na wykonywaniu przez obywateli pewnych czynności (działań, świadczeń) wewnątrz kraju lub poza jego granicami w czasie pokoju (jeżeli są związane z zapewnieniem bezpiecznego funkcjonowania państwa) lub w czasie stanów nadzwyczajnych[10].

W ramach obowiązku obrony polscy obywatele – na podstawie art. 3 ust. 2 u.o.o. – są zobowiązani do: 1) pełnienia służby wojskowej; 2) wykonywania obowiązków wynikających z nadanych przydziałów mobilizacyjnych i pracowniczych przydziałów mobilizacyjnych; 3) pełnienia służby w jednostkach zmilitaryzowanych; 4) wykonywania świadczeń na rzecz obrony. Kolejność form realizacji obowiązku obrony wskazuje, że formą podstawową nie jest służba w jednostkach zmilitaryzowanych, a służba wojskowa.

Obowiązek obrony Rzeczypospolitej Polskiej może też być realizowany w formie pełnienia służby w obronie cywilnej, o czym stanowi art. 3 ust. 3 u.o.o. Osoby, które zostały powołane do służby w obronie cywilnej, pełnią służbę w: 1) urzędach obsługujących organy obrony cywilnej; 2) podmiotach obrony cywilnej; 3) Kancelarii Sejmu, Kancelarii Senatu, Kancelarii Prezydenta RP, Kancelarii Prezesa Rady Ministrów lub Narodowym Banku Polskim;

---

[9] Art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 11 marca 2022 r. o obronie Ojczyzny (t.j. Dz.U. z 2025 r., poz. 825 ze zm.), dalej jako u.o.o. Zob. także H. Królikowski, [w:] H. Królikowski (red.), *Obrona Ojczyzny. Komentarz*, 2024, Lex, komentarz do art. 3.

[10] B, Banaszak, *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, Warszawa 2009, s. 419–420.

4) innych organach państwowych i urzędach je obsługujących[11]. Służba w obronie cywilnej, podobnie jak służba w jednostkach zmilitaryzowanych, ma charakter uzupełniający w stosunku do służby wojskowej, będącej podstawową formą realizacji obrony państwa.

## Służba w jednostkach zmilitaryzowanych

Do służby w jednostkach zmilitaryzowanych mogą być przeznaczone te osoby, które otrzymały przydział organizacyjno-mobilizacyjny. Przydziały takie nie są nadawane osobom, które: 1) przekroczyły wiek określony w odpowiednich przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym, chyba że osoby te wyraziły zgodę na nadanie im tego przydziału; 2) nie ukończyły 18 lat; 3) są żołnierzami w czynnej służbie wojskowej; 4) mają nadane przydziały mobilizacyjne albo pracownicze przydziały mobilizacyjne; 5) są funkcjonariuszami odpowiednich formacji (Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Służby Ochrony Państwa, Służby Więziennej, Straży Ochrony Kolei i Państwowej Straży Pożarnej), jeżeli osoby te pełnią służbę w razie ogłoszenia mobilizacji i w czasie wojny; 6) zostały uznane za stale lub długotrwale niezdolne do pracy w gospodarstwie rolnym lub za całkowicie niezdolne do pracy oraz samodzielnej egzystencji albo całkowicie niezdolne do pracy, bądź też zostały zaliczone do osób o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności; 7) zostały skazane prawomocnym wyrokiem na karę pozbawienia wolności. Zasady te wynikają z art. 605 u.o.o.

Przydział organizacyjno-mobilizacyjny do jednostki zmilitaryzowanej nadaje – w formie karty przydziału organizacyjno-mobilizacyjnego – oraz uchyla kierownik jednostki zmilitaryzowanej. Przed jego nadaniem dokonuje on ustaleń dotyczących przeznaczenia osób, które polegają m.in. na: 1) sprawdzeniu, we współpracy z właściwym ze względu na siedzibę jednostki szefem wojskowego centrum rekrutacji, braku ustawowych przesłanek wykluczających nadanie takiego przydziału; 2) określeniu przydatności osób do objęcia stanowisk w jednostce zmilitaryzowanej, uwzględniając ich kwalifikacje oraz doświadczenie zawodowe, czy też predyspozycje do pełnienia służby w jednostce zmilitaryzowanej. Ustaleń takich dokonuje się w pierwszej kolejności spośród pracowników danej jednostki. Przy braku odpowiedniej liczby pracowników spełniających ustawowe kryteria kierownik jednostki zmilitaryzowanej sporządza zapotrzebowanie obejmujące uzupełnienie jej potrzeb[12].

[11] Art. 143 ust. 1 ustawy z dnia 5 grudnia 2024 r. o ochronie ludności i obronie cywilnej (Dz.U. z 2024 r., poz. 1907 ze zm.).

[12] § 2–3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 24 maja 2022 r. w sprawie sposobu i trybu nadawania przydziałów organizacyjno-mobilizacyjnych oraz sporządzania zapotrzebowania na

Ustalając limit osób, które mają być powołane do służby w danej jednostce zmilitaryzowanej, organ wnioskujący o objęcie militaryzacją występuje do kierownika jednostki, na którą nałożył obowiązek realizacji zadania szczególnie ważnego dla bezpieczeństwa lub obronności państwa, o przedstawienie propozycji tego limitu. Przy ustalaniu limitu takich osób organ kieruje się nie tylko propozycją dotyczącą takiego limitu, skierowaną do organu przez kierownika jednostki, ale też racjonalnością i efektywnym wykorzystaniem zasobu osobowego do osiągania i realizacji właściwych zadań, a także ich prawidłowym i terminowym wykonaniem zadań oraz możliwością pełnego ukompletowania planowanego poziomu stanów osobowych[13].

Osoby, którym nadano przydziały organizacyjno-mobilizacyjne do jednostek przewidzianych do militaryzacji – jak stanowi art. 606 ust. 2 u.o.o. – z chwilą objęcia ich militaryzacją stają się osobami pełniącymi służbę w jednostce zmilitaryzowanej[14]. Rada Ministrów może objąć militaryzacją jednostki przewidziane do militaryzacji, na które nałożono obowiązek realizacji zadań szczególnie ważnych dla bezpieczeństwa lub obronności państwa, co może nastąpić w przypadku wprowadzenia stanu wyjątkowego na całym terytorium Polski, stanu wojennego, ogłoszenia mobilizacji i w czasie wojny. Kompetencja Rady Ministrów w tym zakresie wynika z art. 600 ust. 1 u.o.o. Objęcie militaryzacją jednostek przewidzianych do militaryzacji następuje w wyraźnie określonych przypadkach; nie ma tutaj dowolności. Jest to stan wyjątkowy wprowadzony na obszarze całego państwa, co może mieć miejsce w sytuacji szczególnego zagrożenia konstytucyjnego ustroju państwa, bezpieczeństwa obywateli lub porządku publicznego, w tym spowodowanego działaniami o charakterze terrorystycznym lub działaniami w cyberprzestrzeni, które nie może być usunięte poprzez użycie zwykłych środków konstytucyjnych[15]. Militaryzacja, o której mowa w art. 600 ust. 1 u.o.o., może również nastąpić w przypadku wprowadzenia stanu wojennego, bez względu na to, czy obowiązuje on na całym terytorium państwa, czy na jego części. Jest wprowadzany w razie zewnętrznego zagrożenia państwa, w tym spowodowanego działaniami o charakterze terrorystycznym lub działaniami w cyberprzestrzeni, zbrojnej napaści na terytorium Polski, lub gdy z umowy międzynarodowej wynika zobowiązanie do wspólnej obrony przeciwko agresji[16].

---

uzupełnienie potrzeb jednostek przewidzianych do militaryzacji i zmilitaryzowanych (Dz.U. z 2022 r., poz. 1197).

[13] § 9 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 28 kwietnia 2022 r. w sprawie militaryzacji (Dz.U. z 2022 r., poz. 1198).

[14] W zakresie pełnienia służby w jednostkach zmilitaryzowanych zob. także U. Staśkiewicz, *Obowiązek obrony Ojczyzny w świetle polskich regulacji prawnych*, „Prawo i Więź" 2024, nr 3, s. 757.

[15] Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 21 czerwca 2002 r. o stanie wyjątkowym (t.j. Dz.U. z 2017 r., poz. 1928).

[16] Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 2002 r. o stanie wojennym oraz o kompetencjach Naczelnego Dowódcy Sił Zbrojnych i zasadach jego podległości konstytucyjnym organom Rzeczypospolitej Polskiej (t.j. Dz.U. z 2025 r., poz. 504 ze zm.).

Uzasadnieniem dla militaryzacji jest też ogłoszenie mobilizacji, bez względu na to, czy jest ona powszechna, czy częściowa. Jak wynika z art. 136 Konstytucji RP, Prezydent RP, działając na wniosek Prezesa Rady Ministrów, zarządza mobilizację w razie bezpośredniego, zewnętrznego zagrożenia państwa[17]. Objęcie militaryzacją jednostek przewidzianych do militaryzacji może również nastąpić w czasie wojny, który jest w art. 2 pkt 2 u.o.o. definiowany jako czas działań wojennych prowadzonych na terytorium Polski, początek i koniec których jest określany w trybie postanowienia Prezydenta RP wydanego na wniosek Rady Ministrów[18]. Niestety, ustawodawca nie przewidział militaryzacji w czasie wojny, co należy uznać za niedopatrzenie. Należy jednak podkreślić, że militaryzowane są tylko te jednostki, na które nałożono obowiązek realizacji zadań szczególnie ważnych dla bezpieczeństwa lub obronności państwa i w przypadkach już opisanych.

Od momentu militaryzacji rozpoczyna się służba w jednostkach zmilitaryzowanych. Jednostki te od tej chwili otrzymują taki status, wcześniej są one jednostkami przeznaczonymi do militaryzacji (a nie zmilitaryzowanymi).

Jako militaryzację ustawodawca rozumie narzędzie wspomagające organy państwa w realizacji nałożonych na nie zadań obronnych, które służą realizacji przedsięwzięć określonych w planach operacyjnych organów administracji rządowej w wymiarze organizacyjnym i osobowym. Definicja ta wynika z art. 2 pkt 15 u.o.o.[19]

Zwolnienie ze służby w jednostce zmilitaryzowanej może nastąpić, gdy osoby pełniące służbę osiągnęły wiek emerytalny lub utraciły zdolność do wykonywania zawodu. Mogą być również zwolnione ze służby inne osoby, jeżeli jest to uzasadnione potrzebami jednostki zmilitaryzowanej. Podmiotem uprawnionym do zwolnienia ze służby w jednostce zmilitaryzowanej jest kierownik tej jednostki, a uprawnienie to wynika z art. 607 u.o.o. Po zwolnieniu ze służby w jednostce zmilitaryzowanej danej osoby, która pozostaje z tą jednostką w stosunku pracy, stosunek pracy zostaje wznowiony po okresie zawieszenia[20].

Ważną zasadę wprowadza się w art. 608 u.o.o. Według tego przepisu dotychczasowy stosunek pracy osób przeznaczonych do pełnienia służby w jednostkach zmilitaryzowanych ulega zawieszeniu z dniem powołania ich do tej

---

17 Ocena, czy mamy do czynienia z bezpośrednim, zewnętrznym zagrożeniem państwa, należy do Rady Ministrów, która w sprawie mobilizacji występuje do mającego uprawnienia decyzyjne Prezydenta RP, który z kolei może jeszcze zasięgnąć opinii Rady Bezpieczeństwa Narodowego. Zob. P. Winczorek, *Komentarz do Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku*, Warszawa 2008, s. 293.

18 M. Brzeziński, *Czas wojny vs stan wojenny oraz stan wojny z perspektywy przesłanek zastosowania*, „Przegląd Prawa Konstytucyjnego" 2025, nr 4, s. 176–177.

19 S. Smoleński, M. Krugły, *Militaryzacja jednostek w świetle zmian powstałych w związku z wejściem w życie ustawy o obronie Ojczyzny – zarys problemu*, „Studia Bezpieczeństwa Narodowego" 2023, nr 30, s. 99–102.

20 F. Seredyński, [w:] H. Królikowski (red.), op. cit., komentarz do art. 607.

służby. Jednocześnie powstaje z mocy prawa stosunek służbowy militaryzacji. Z kolei osoby pełniące służbę w jednostce zmilitaryzowanej nie mogą rozwiązać stosunku służby z tą jednostką. Stosunek służby oraz jego skutki prawne wygasają z dniem zwolnienia ze służby w jednostce zmilitaryzowanej, a okres jej pełnienia wlicza się do okresu zatrudnienia w zakresie wszystkich uprawnień wynikających ze stosunku pracy. Przepis ten ma charakter gwarancyjny zarówno dla osoby pełniącej służbę (dotychczasowy stosunek pracy nie wygasa, a ulega zawieszeniu; okres pełnienia służby wlicza się do okresu zatrudnienia), jak też jednostki zmilitaryzowanej (osoby pełniące w niej służbę nie mogą stosunku tej służby rozwiązać). Warto też zwrócić uwagę, że stosunek służbowy militaryzacji powstaje z mocy prawa, zatem nie wydaje się w tym zakresie żadnej decyzji ani innego aktu.

Obiekty przeznaczone do militaryzacji to obiekty szczególnie ważne dla bezpieczeństwa lub obronności państwa. Rodzaje obiektów szczególnie ważnych dla bezpieczeństwa lub obronności państwa określa Rada Ministrów[21].

## Zakończenie

W systemie obronnym państwa ważne miejsce zajmuje obowiązek obrony. Jego realizacja ma zapewnić stabilizację i odpowiednią ochronę społeczeństwa, jak i instytucji publicznych – ma zatem zapewnić bezpieczeństwo. Jak podkreśla się w literaturze, o ostatecznym sukcesie w procesie kierowania bezpieczeństwem w państwie decydują czynniki, takie jak: ludność, terytorium, potencjał gospodarczy i militarny, jak również strategia i wola jej urzeczywistnienia[22]. Proces ten musi uwzględniać też obowiązek obywateli dotyczący obrony państwa realizowany w różnych formach.

Koniecznym warunkiem realizacji zadań obronnych w sferze gospodarki przez podmioty niemilitarne jest właściwe przygotowanie do militaryzacji jednostek organizacyjnych oraz przedsiębiorstw wykonujących lub mogących wykonywać zadania na rzecz obronności państwa[23]. Należy podkreślić, że militaryzacja wynika z potrzeby zapewnienia możliwości funkcjonowania państwa w czasie mobilizacji i wojny, jak również z konieczności zaangażowania do jego obrony potencjału gospodarki narodowej[24], a w związku z potrzebą

---

[21] Zobacz § 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 21 kwietnia 2022 r. w sprawie obiektów szczególnie ważnych dla bezpieczeństwa lub obronności państwa oraz ich szczególnej ochrony (Dz.U. z 2022 r., poz. 880).

[22] T. Kośmider, K. Gąsiorek, *Powszechna Obrona Terytorialna podstawą bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej*, „Bezpieczeństwo. Teoria i Praktyka" 2017, nr 3, s. 40.

[23] D. Jurewicz, *Przygotowania do militaryzacji w świetle regulacji prawnych w RP*, „Przedsiębiorczość i Zarządzanie" 2016, nr 5, cz. 3, s. 44.

[24] M. Kuliczkowski, *Militaryzacja szczególną formą realizacji zadań obronnych – wybrane problemy przygotowań do militaryzacji*, „Wiedza Obronna" 2011, nr 2, s. 67.

wzmocnienia obrony wskazuje się na konieczność zapewnienia interoperacyjności podsystemu militarnego i niemilitarnego[25].

System obronny państwa jest wspierany przez działania niemilitarne. Nieprzerwane funkcjonowanie wielu podmiotów determinuje prawidłowe działanie systemu obronnego, dostarczając mu niezbędnych środków. Dotyczy to m.in. tych, które produkują remontują, jak też magazynują uzbrojenie, sprzęt wojskowy czy środki bojowe oraz przechowują rezerwy strategiczne. Militaryzacja jednostek zajmujących się w szczególności produkcją na potrzeby bezpieczeństwa i obronności czy mających podstawowe znaczenie dla funkcjonowania państwa (energia, paliwa, komunikacja, łączność) jest konieczna nie tylko ze względu na utrzymanie stabilności państwa, ale też może mieć wpływ na niepodległość i nienaruszalność terytorium państwa uzupełniając działania militarne.

W artykule przedstawiono odpowiedzi na zawarte we wstępie pytania badawcze dotyczące tego, kto podlega obowiązkowi obrony państwa, w jakich formach jest spełniany obowiązek obrony państwa i kiedy można go realizować w ramach służby w jednostkach zmilitaryzowanych, a także dotyczące zasad obowiązujących w służbie w jednostkach zmilitaryzowanych. Stwierdzić też należy, że osiągnięto cel, jaki założono w artykule, mianowicie dokonano charakterystyki służby w jednostkach zmilitaryzowanych jako formy realizacji obowiązku obrony państwa.

## Wykaz literatury

Banaszak B., *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, C.H. Beck, Warszawa 2009.

Brzeziński M., *Czas wojny vs stan wojenny oraz stan wojny z perspektywy przesłanek zastosowania*, „Przegląd Prawa Konstytucyjnego" 2025, nr 4.

Jurewicz D., *Przygotowania do militaryzacji w świetle regulacji prawnych w RP*, „Przedsiębiorczość i Zarządzanie" 2016, nr 5, cz. 3.

Kaak W., Olszewska J., *Status obywatela RP na łamach Ustawy o obronie ojczyzny. Pojęcie „obowiązku obronnego" w ujęciu wykładni celowościowej*, „Studia Administracji i Bezpieczeństwa" 2022, nr 13.

Kośmider T., Gąsiorek K., *Powszechna Obrona Terytorialna podstawą bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej*, „Bezpieczeństwo. Teoria i Praktyka" 2017, nr 3.

Królikowski H. (red.), *Obrona Ojczyzny. Komentarz*, Wolters Kluwer, Warszawa 2024.

Kuliczkowski M., *Militaryzacja szczególną formą realizacji zadań obronnych – wybrane problemy przygotowań do militaryzacji*, „Wiedza Obronna" 2011, nr 2.

Lewandowski G., *System gotowości obronnej państwa w aspekcie zmian prawno-organizacyjnych po uchwaleniu ustawy o obronie Ojczyzny*, „Rocznik Bezpieczeństwa Morskiego" 2024, nr 18.

[25] G. Lewandowski, *System gotowości obronnej państwa w aspekcie zmian prawno-organizacyjnych po uchwaleniu ustawy o obronie Ojczyzny*, „Rocznik Bezpieczeństwa Morskiego" 2024, nr 18, s. 178.

Ruczkowski P., *Świadczenia obywatela na rzecz obrony w świetle standardów demokratycznego państwa prawa*, „Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska Lublin – Polonia. Sectio G" 2022, nr 2.
Smoleński S., Krugły M., *Militaryzacja jednostek w świetle zmian powstałych w związku z wejściem w życie ustawy o obronie Ojczyzny – zarys problemu*, „Studia Bezpieczeństwa Narodowego" 2023, nr 30.
Sowa B., *Obywatel w systemie bezpieczeństwa narodowego a obrona powszechna*, „Nowoczesne Systemy Zarządzania" 2024, nr 4.
Staśkiewicz U., *Obowiązek obrony Ojczyzny w świetle polskich regulacji prawnych*, „Prawo i Więź" 2024, nr 3.
Winczorek P., *Komentarz do Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku*, Liber, Warszawa 2008.
Zięba-Załucka H., *Obowiązki obywatelskie w Rzeczypospolitej Polskiej*, „Themis Polska Nova" 2011, nr 1.

## Summary

## Service in militarised units and the obligation to defend the state

**Keywords:** defence law, duty to defend, militarised units, mobilisation, wartime, martial law.

The country's military system is not only based on the Polish Armed Forces; it is also supported by other entities and the public administration. These other entities operating in defence are militarised units. The tasks related to supporting the army during times of particular threat are carried out by individuals who serve in these units. The purpose of this article is to highlight service in militarised units as a form of fulfilling the duty to defend the state. Although this is not the primary form, it is significant in supporting the military system. Militarisation can occur under strictly defined circumstances. This may be in times of war, the introduction of a state of emergency (emergency or martial law), or the announcement of mobilisation due to the need to carry out tasks particularly important to the security or defence of the state. Militarised units complement the state's defence system, providing crucial support to the army. Service in militarised units is a form of fulfilling the obligation to defend the state.